శేషగిరి – విదేశప్రయాణం

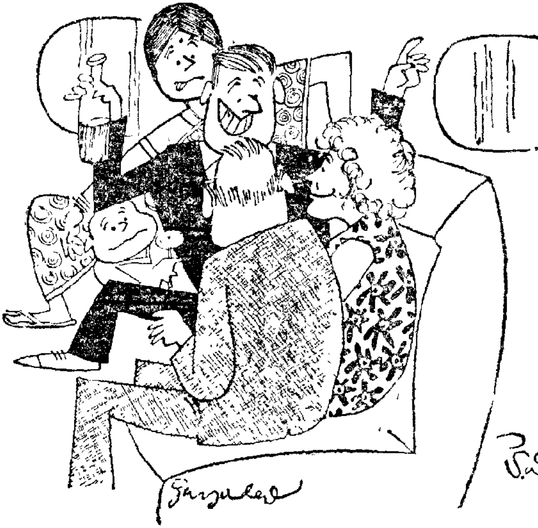

కె.బి.యన్. శర్మ

వాల్తేరుస్టేషన్‌లో 'నేనొచ్చాన్రోయ్!' అంటూ మెడ్రాస్ మెయిల్ కూసిన కూతకి శేషగిరి అదిరిపడ్డాడు. రైలు స్టేషన్‌కి వాళ్ళిల్లు కూత వేటు దూరంలో వుంది. రైలు కూతకి ఝడుసుకున్న శేషగిరి మూణ్ణెల్ల పాపాయికాదు. ముప్ఫై ఏళ్ల యువకుడు. అయినా మూణ్ణెల్ల పాపాయి లాగా ఝడుసుకుని ముప్ఫై ఏళ్ల యువకుడిలా 'మామ్మోయి! మెయిలొచ్చేసింది' అని గావుకేక పెట్టాడు. 'ఒక నిముషంలో మైలపడి వస్తాను. ఆగరా!' అంటూ లోపల్నుంచి శేషగిరి వాళ్లమామ్మ శాంతమ్మ గారు జవాబు చెప్పింది. ఆవిడల్లా అనటం మూడోసారి. శేషగిరి తండ్రి శర్మగారు విన్నటి మెయిల్ వాల్తేరు స్టేషన్ వదిలి నప్పటినుంచి హడావిడి పడుతున్నాడు. అట్టుం వినుగ్గా 'అమ్మ, రైలు వాల్తేరు స్టేషన్ వదిలేలోపుకు అల్లా అంటునే వుంటుంది నువ్వు కారెక్కు!' అని శేష గిరితో చెప్పి 'అమ్మా! జంక్షన్‌నుంచి సైకిల్‌రిక్షా పంపిస్తాను. నీమడి పూర్తయ్యాక అందులో రా' అని తల్లితో చెప్పి, మిగిలిన జనాన్ని కారెక్కించాడు. 'వెళ్లండిరా! చిన్నప్పట్నుంచి కార్లే ఎక్కానా! నేను సైకిల్‌రిక్షాలోనే వస్తా'నని శాంతమ్మ గారు లోపల్నుంచి జవాబిచ్చింది.

ఆవిడ బందర్లో ఉప్పెనొచ్చినప్పుడు బందర్లోనే ఉంది. అప్పుడుకూడా ఆవిడ హడావిడి పడలేదు. ఇప్పుడు పడదు. హడావిడి పడటం ఖందర్లోనేలేదు. ఇంతకూ శేషగిరి, భార్య శకుంతలతోను, కొడుకుతోను విశాఖ పట్నంనుంచి మద్రాసు రైల్లో వెళ్ళి, మర్నాడు మధ్యాహ్నం విమానంలో మెల్‌బోర్న్ వెళ్తున్నారు. ఆ రైలు తప్పితే ఆ విమానానికి అందించే రైలులేదు. అందుకనే శర్మగారు హడావిడి పడుతున్నారు. అయితే సరిగ్గా అందుకే, శాంతమ్మగారు కంగారు పడటంలేదు, మర్నాడు పొద్దున్నగా చెన్నపట్నం జేరిన శేషగిరి మధ్యాహ్నం విమానం ఎక్కేదాకా చేసేందుకు ఏమీ లేనప్పుడు చెన్నపట్నం చేరాల్సిన మెయిలు నోగంటాలస్యమైతే వచ్చిన నష్టంలేదని, ఆవిడ అభిప్రాయం. విదేశప్రయాణం అంటే దూరాభారం. చూసుకోవల్సిన విషయాలు చాలా ఉంటాయి. మనుష్యులు రోజూ విదేశాలు వెళ్ళరు కదా! అందుకని 'స్టేషను మాస్టరికి ఫోను చెయ్యరా అబ్బాయి' అంది. 'అల్లా మనం ఒక మంటే రైళ్లాపరమ్మా' అన్నారు శర్మ గారు. 'ఎందుకు ఆపరూ! నోట్లో నాలి కుండాలిగాని!' శర్మగార్నటు కారెక్కనిచ్చి తను పని పూర్తి చేసుకువచ్చి ఎదురింటబ్బాయిని పిల్చి రైలుస్టేషను మాస్టారి నంబరు తిప్పి పెట్టమని బతిమాలుకుని ఆపైన అయనటు పలికాక' నాయిన్నాయినా! నామనవడివాళరైల్లో అమెరికా వో, ఇంగ్లండో వెళ్తున్నాడు. నాకు ఎనభై ఏళ్ళు

వాడు — తిరిగొచ్చేసరికే నే బతికుంటానో వుండనో. నో అయిదు నిముషాల్లో వస్తాను కాస్త ఖండాపు నాయినా. నువ్వేం చెప్పినా. నాకు వినపడదు నాయినా!' అంటూ ఫోను చేసింది. ఆవిడకు మనుష్యుల్ని మంచి మాటాడుకుని పన్లు చేయించుకోడం చాలా అలవాటు,

రైలు స్టేషన్లో ప్రజలు సిగ్నలిచ్చి అయిదు నిముషాలయినా బండి కదల్లేమిటని ఆశ్చర్యపోతుంటే, నో ముసలావిడ రైల్లో ఎవర్నో వెతుకుతూ కనిపించింది. అవిడను దూరంనుంచి చూసి గుర్తించి శేషగిరి పరిగెత్తుకుని ఎదురెళ్ళాడు. అవిడ తను సీసాతో తెచ్చిన నల్లనిద్రవం అతనికిచ్చి' మిరియాల కషాయం ఎంతసేపటికీ సరిగ్గా మరగలేదురా! అందుకని ఆలస్యం అయింది. విమానంలో గాల్లో ఎగురుతుంటే చలిగానికి జలుబు చేస్తుంది. కొత్త దేశంలో జలుబులో దిగి నువ్వు బాధపడ్తావేమో అనుకుని చేసి తీసుకువచ్చాను. మీనాన్నకుట్టే కలిగారు. మనుషులకోసం పెట్టినరైళ్ళు మనుషుల కోసం ఆగవూ!' అంటూ ఆవిడ చెప్పుకుంటూ పోతూఉంటే గార్డుబాబు ఇది ఇప్పుడిప్పుడే తెమలక పోవచ్చునని ఈల ఊది జండా చూపించాడు. శేషగిరి పరిగెత్తి రైల్లో పడ్డాడు.

మర్నాడు విమానంలో శేషగిరి మాటి మాటికి ఆ సీసాలోది తాగి పెళ్ళాం పిల్లలకిస్తుంటే పక్కనున్న తెల్ల దంపతులు 'ఇండియన్ షెర్రీ అనుకుంటాము' అన్నారు. 'నో, ఇట్ ఈజ్ మిరియాల కషాయం.' అని చెప్పి కొంచెం రుచి చూడంటూ ఇవ్వబోతున్న తరుణంలో శకుంతల అడ్డుపడి 'వాళ్ళది తాగి చచ్చిపోతే మనల్ని జైల్లో పెడ్తారు' అని చెప్పింది. శేషగిరి తనమామ్మ పెట్టిన మిరియాల కషాయం తాగే భాగ్యం ఆ తెల్ల దంపతులకి లేనందుకు విచారించాడు. మెల్‌బోర్న్‌లో కస్టమ్స్‌వాళ్ళు తిను బండారాలన్నీ లాక్కుంటూ మిరియాల కషాయం కూడా లాక్కున్నప్పుడు, శేషగిరి బాధ ఇంతా అంతాకాదు. లయ్యాతాగాతాగడు లాగానివ్వడు అంత అమూల్యమైనమిరియాల కషాయం మురిక్కాలవకి అప్పజెప్పినప్పుడు శేషగిరి హృదయం బాధతో మూల్గింది. మరి మూల్గిదంటే మూల్గదూ! అతని జీవితంలో 'మిరియాలకషాయం నో మధురమైన మలుపుకి కారణం. అతని ప్రేమ నౌక శాంతమ్మగారనే తుఫానులో మునిగిపోకుండా కాపాడిన విశాఖపట్నపు రేవు మిరియాల కషాయం. జై జవాన్, జై కిసాన్‌లాంటి స్లోగన్లు పాప్యులరైన రోజుల్లో శేషగిరెప్పుడూ 'జై మిరియాలు జై కషాయం' అనేవాడు. ఇంతకూ నే చెప్పబోయేది ఆ మధురమైన మలుపు కథ.

బందర్లో గొడుగు పేటుంది. గొడుగు పేటలో నో మూడురోడ్ల కూడలుంది. అక్కడో పద్దెనిమిదో శతాబ్దపు ఇల్లుంది. అందులో శాంతమ్మగారుండే వారు. ఆవిడ ఆ పేటలో ఉన్న మీనాక్షమ్మక్కయ్య, సుబ్బాయమ్మక్కయ్య మొదలుగాగాల అక్కయ్యలతో, మాచమ్మాదిగా గల వదినలతోను పట్టుంగా ఉంటూ ఆ గొడుగుపేటని తన గొడుగు కింద తెచ్చుకుని ఏక ఛత్రాధిపత్యంతో పాలించేది. సామ్రాజ్య విచ్ఛిన్నతి ఇష్టం లేక పోవడం చేత కొడుకు శర్మకి విశాఖపట్నంలో ఉద్యోగం అయినా ఆవిడ బందర్లోనే పాతుకుపోయింది. ఇంతకూ శాంతమ్మగారికి అష్టాచెమ్మా అంటే ఇష్టం. అందుకని నిజజనాల్తో 'ఒక ఆట వేసుకు కబుర్లు చెప్పుకుందాం' అనేది. వాళ్ళు 'పానకంలో పుడకలాగా అందర్నీ ఆడిపోసుకునేటప్పుడు మధ్యలో అష్టాచెమ్మా ఏమిటమ్మా' అనేవారు. శాంతమ్మగారు పట్టు విడుపు తెలిసిన మనిషి. నోరు మంచిదైతే ఊరు మంచిదౌతుందని దృఢంగా నమ్మే మనిషి. అందుకని ఆవిడ తీగ తెగేదాకా లాగదు. సూర్యుడస్తమించని ఆంగ్ల సామ్రాజ్యపు సింహాసనం అల్లల్లాడి వచ్చుడ...

ఓం నమః శివాయ

కం॥ మల్లేశా మరచితివా మల్లికార్జున
నాదినారవళిన్
మౌనమూ లేక మోసమూ నర్పించితినే
నీ నామావళి మల్లయ్యరో॥

కం॥ మమత మమకారమే వద్దు మనిషిని
మాయజాలములో మూర్ఖనైతిన్
మంత్రతంత్రాల మర్మమెరుగ మహేశా
మును పే తెలియక మోసపోతి॥

కం॥ మల్లన్న, శివన్న, ఇవ్వమన్న
మల్లేశా నీ మహిమ నరయననమర్ధన్
మహానందీశ్వరా మదీయ మహోత్సవ
మనోజ్ఞ మృత్యుంజయా॥

కం॥ మనస్సు నల్లకల్లోల మయ్యె
మధురాతి మధుర మనురాగ మిమ్మంటిన్
మహాపరాధమేమి మలమల మాడి
మతిభ్రమణమే నాకికన్॥

రచయిత్రి: అనామధేయి

[ఈ పద్యాలు రాసినవారి పేరు భారతదేశంలోని వారందరికీ సుపరిచితమే. కాని వారి కోరికపైన వారుపేరుతో ప్రచురిస్తున్నాము — సం॥)

అల్లాంటి రోజుల్లో గుంటూర్నుంచి పెదవర్రు రామాయమ్మగారు కొడుకు సీతారామయ్యగారి ఉద్యోగరీత్యా బందరొచ్చింది. బందర్లో అద్దిళ్లు అంటూ కట్టరుకదా! అందుకని కొత్తగా వచ్చిన జనాలు ఉన్న ఇళ్లల్లోనే వరుసలు కలుపుకుని ఇమిడిపోతారు. ఒంటరిగా ఉన్న శాంతమ్మగారికి మరో కుటుంబం ఆసరాగా ఉంటుందని కొడుకుపేట జనాలు అనుకుని ఆవిడింట్లో రామాయమ్మొదినా వాళ్లు నెలకు అయిదు రూపాయలు అద్దెకుండేటట్టు నిశ్చయించారు. రామాయమ్మొదినకు గర్వాలంటే ఇష్టమని, అతిశ తట్టి పిలిస్తే పలుకుతుందని శాంతమ్మగారు మెచ్చుకు వచ్చింది. తన వాకే శంకరమఠం పేరుతో [illegible] వెళ్లటం రామాయమ్మొదినకు కూడా ఇష్టమని గ్రహించి సంబరపడి పోయింది.

అయితే రామాయమ్మొదిన గుంటూర్లో గొప్ప [illegible] తో వచ్చిన మనిషి. ఆవిడ [illegible] పోటీతో [illegible]. రామాయమ్మొదినకు శాంతమ్మగారి గొప్పలు [illegible] సంబరయార్థలు [illegible]. సీతారామయ్యగారి చిన్నప్పుడే, ఆవిడ భర్త పోతే, (శాంతమ్మగారు [illegible] పెంచినంత [illegible]) [illegible] పెంచింది. గుంటూర్లో ఆస్తి కూడా స్వంతిల్లుంది. ఆవిడ కొడుకూ గవర్నమెంటుద్యోగం చేస్తున్నాడు. ఆవిడ కోడలు అన్నపూర్ణమ్మ శాంతమ్మగారి కోడలు శారదమ్మ కంటె అణుకువగల మనిషి. అందుకని ఏలుబడికివచ్చినప్పుడల్లా 'నేను సర్వస్వతంత్రురాలిని మరూ!' అన్న ధోరణితో రామాయమ్మొదిన మాట్లాడేది.

ఓసారి విశాఖపట్నం వెళ్తూ, మరదలు శేషగిరి కిష్టమని తొక్కుడు లడ్డూలు, జీడిపప్పు పాకం తేనెరంగు హల్వా అన్నీ తలో వీశె తీసుకుంది శాంతమ్మగారు బజార్లో. అయితే ఆవిడ చేసిన పొరపాటు రామాయమ్మొదిన్తోడు తీసుకు వెళ్ళటమే. రామాయమ్మొదినకు ఆ కొనడం పద్ధతి ఉత్త బడాయిలుగా కనిపించింది. తన ఎదురుగుండా ఆవిడ అవన్నీ కొనడం ఉత్త ఆశ్చర్యంగా కనిపించింది. రామాయమ్మొదిన [illegible]. అందుకని

శేషగిరి...

ఆవిడ దృష్టి కిల్లాంటివన్నీ ఉత్త డాబులు కింద కనిపిస్తాయి. ఈ విషయంలో ఆవిడ దృష్టి లోపమే కాని శాంతమ్మగారు నిజంగా కావాలని చెయ్యలేదు. ఆవిడెప్పుడు విశాఖపట్నం వెళ్లినా ఈ సరంజామా అంతా తీసుకునే వెళ్తుంది. కాని రామాయమ్మొదిన కావిషయం తెలియదు. తెలిసినా ఒప్పుకోదు. ఆవిడ అనుమానం 'అంత పెద్ద మిఠాయి తింటే పిల్లలకి జబ్బు చెయ్యదూ! నేను తల్చే మా శకుంతలకైనా సరే అంతంత కొనను' అన్న మాటల్లో కూడా [illegible]. 'నేమా కొనగలను కాని పిల్లలకి మంచిదికాదని కొనను తల్లో' అన్న అర్థం

ధ్వనిస్తూ, ఆ మాట అన్నాను కదా అని శకుంతలకో అణాపెట్టి మిఠాయి కొంది. రామాయమ్మొదిన మాటలు శాంతమ్మగారికి చిప్పకళ్లవాళ్ల మాటలులాగా వినిపించాయి. మాటకి మాట తెగులు. 'అందరి వంటి తీరు ఒకలాగా వుండదొదినా! పైగా శుభ్రమైన తిండి తినే ఇళ్లల్లో పిల్లలకి అన్నీ అరుగుతాయి. ఏం తిన్నా ఎంత తిన్నా జబ్బు చెయ్యవు.' అని 'మీ ఇంట్లోలాగా కాదు మా ఇంట్లో ఎప్పుడూ శుభ్రమైన తిండి తింటాం' అన్న భావం స్ఫురింపజేస్తూ అంది శాంతమ్మగారు.

'నీ బందరు బడాయిలకేంగాని శాంతమ్మొదినా! అట్లా చిరుతిళ్లు తిననిస్తే పిల్లల వళ్లు పాడైపోతుంది' అంది రామాయమ్మొదిన మొండిగా.

'గుంటూర్నాని వసపించుకున్నావ్వొదినా! అనవసరంగా గిల్లి కజ్జాలు పెట్టుకుంటున్నావు. అందుకనే గుంటూర్లడాయి అన్నారు' అంది శాంతమ్మగారు. ఇల్లా ఈ సమశీల ప్రతియుతులకి తమలో సఖ్యమే కాకుండా వివాదం కూడా తలెత్తింది. వాళ్లిద్దరు ఎవరి విషయంలో వివాదపడ్డారో ఆ శకుంతలా శేషగిరులకి వివాహం అవటం విధి విలాసం!

అసలు నిజానికి శాంతమ్మగారికి బడాయిలు చెప్పటం ఇష్టమే. రామాయమ్మొదినకు బడాయిలకి దిగటం అంటే! కాని, శాంతమ్మగారి వెనకైనా బడాయిల విషయంలో ఎత్తి చూపిస్తే శాంతమ్మగారికి కోపం. రామాయమ్మొదినకు తప్పనిసరైనా బడాయి ఒంటికి అనుకుంటే కోపం. అసలు మనుష్యులకి తను గురించి సొంతం చెప్పుకున్నప్పుడు [illegible] కోపం ఇతరులు చెప్పినప్పుడు రాదు. ఇందువల్ల శాంతమ్మగారిని రామాయమ్మొదినని అన్నవాళ్లు లేరు. ఇలాగ ఒకళ్ల నొకళ్లనుకుని కోపాలు తెచ్చుకుని, దాన్ని హాలాహలంలాగ మింగి మింగక ఊరుకున్నారు. శాంతమ్మగారిల్లా అది బందరు గురించి గొప్పలు చెప్పటం మానలేదు. రామాయమ్మొదిన వాటిని కొట్టి పారెయ్యటం మానలేదు.

'బందరు చరిత్ర ప్రసిద్ధికెక్కిన రేవు. [illegible] వాళ్ల చదువు కెక్కిన రేవు.'

'అప్పుడు బందరుండటం కేం మన ప్రజలు తిట్టా బందరొదిపోయారు.'

'జాతీయ కళాశాల బందర్లో వుంది. నాగేశ్వరరావు పంతులుగారిది, పట్టాభి సీతారామయ్యగారిది బందరు. దీనికే మంటావు?'

'అవునమ్మా ఒదినా వద్దా తెప్పరులూ బురదలోనే పుట్టి పెరుగుతాయి.'

'మా ఊళ్లో దసరాకి వల్లపిల్లి రాజా ఏనుగుమీద ఊరేగుతాడు.'

'రేపో మాపో గాంధి నెహ్రూ స్వరాజ్యం తెచ్చేస్తారు అప్పుడు రాజులు మీ ఊళ్లో ఫిరంగి గుండుకి కనపడకుండా పోతారు.'

'బందర్లో పెసరపునుకులున్నాయి చూసావా...'

'అవీ చూసాను. ఊళ్లో ఉన్న చోదూ

'దీపావళికి చల్లా రస్తాలో తూటాల యుద్ధం చూసి తీరాలి.'

'కర్రలతో కొట్టుకోడం రాకపోతేసరి అదే మా గుంటూర్లో అయితే...'

'తెలివైనవాళ్ళు, చదువుల్లో ఫస్టు లొచ్చేవాళ్ళు, కవులు బందర్లో పుడతారు. చైతన్యం బందరు సొత్తు.'

'చైతన్యమంటే గుర్తొచ్చిందొదినా! మొన్న సెలవలకి గుంటూరెళ్ళబోతూ గోడ కేసి చూస్తే మా వాటాలో గొంగళి కని పించింది. అదే పోతుందిలే అని గుంటూరు వెళ్ళొచ్చిచూస్తే ఎట్నా ఉన్నది అట్లానే వుంది. ఎక్కడున్నావే బందరూ అంటే నువ్వు పుట్టినప్పుడున్నచోటే అంటుంది.'

వ్రాసుకుపోతే చాలా వున్నాయి. ఇవి కేవలం కొన్ని. ఇల్లా రామాయమ్మొదిన ఛాత్రిగా శాంతమ్మగారి మాటల్ని గడ్డి పోచలకింద కట్టిపారేస్తూ తోసిపారేస్తూ గౌరవం అన్నమాట లేకుండా ప్రవర్తిస్తున్న రోజుల్లో శర్మగారు, పార్వతమ్మ గారు, శేషగిర్ని తీసుకుని బందరొచ్చారు. అప్పుడు శేషగిరి, శకుంతలా అమ్మా నాన్నా ఆటలు ఆడుకున్నారు. అది చూసి చక్కగా 'ఈడు జోడు' అంటూ రామాయమ్మొదిన ముచ్చట పడింది. శాంతమ్మగా రవుననలేదు కాదనలేదు. ఒకరోజు ఆటలో భోజనానికి కూర్చోబోతున్న శేషగిరి గడ్డానికి వక్కాంలో వంగుని వడ్డించి ఆపైన నిటారుగా నిలబడబోతున్న శకుంతల తల తగిలింది. అయితే సరిగ్గా ఆ సమయానికి శేషగిరి నాలిక శేషగిరి పళ్ళ మధ్యుండి కరచు కుంది. రక్తం వచ్చింది. శేషగిరి భోరు మన్నాడు. ఏం జరిగిందో తెలియని శకుంతల అంతకంటే గట్టిగా బారుమంది. శేషగిరి ఏడుపు ఆపేసాడు. 'నా తండ్రి! ఎంత దెబ్బ తగిలిందిరా!' అని శాంతమ్మగారు, 'నిన్నెవరు కొట్టారే?' అంటూ రామాయ మ్మొదినా అక్కడికి చేరుకున్నారు. 'చూడొదినా నాలిక తెగి ఎంత రక్తం కారిందో!' అంది శాంతమ్మగారు. 'అవు నమ్మా రక్తం చూసి నా మనవరాలు బెదురుసుకున్నట్టుంది' అంటూ రామాయ మ్మొదిన శకుంతలని వాళ్ళింట్లోకి తీసుకు వెళ్ళిపోయింది.

అయిదు నిముషాల తరువాత అక్కడ

శేషగిరి...

చేస్తూ ఆడుకుంటున్న శాంతమ్మగారికి, రామాయమ్మొదినకు, ఆఫీసుకు శేషగిర్ని పంపేస్తున్న శకుంతల కనిపించింది, 'ఈడు ...జోడు' అంది రామాయమ్మొదిన. అవి 'వాళ్ళిద్దరికి ముడిపెట్టేద్దామా?' అంటూ ఉత్సాహపడింది. శాంతమ్మగారికి దెబ్బ శేష గిరికి తగిలితే ఏడుపు శకుంతల ఏడవటం మొగుడ్ని కొట్టి మొగసా లెక్కటంలా అనిపించి 'శకుంతలకి నీ పోలికొచ్చినట్టుం దొదినా! మరి మావాడికేమో నోట్లో నాలికలేదు' అంది శాంతమ్మగారు.

'అదేమిటొదినా, ఇందాక మీవాడి నాలిక తెగి రక్తం కారిందన్నావు నాలికలేందే ఎట్లా

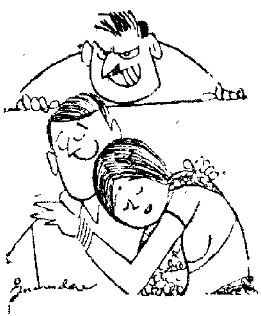
'ఒక్క టీకొట్టు కొంటేనో
ప్రేమలా ?!!

తెగిందమ్మా! ఛాత్రి జడాయిలు' అంది రామాయమ్మొదిన.

'తెగిందన్నానుగా. ఇంకెక్కడి నాలిక' అంది శాంతమ్మగారు.

'అయితే నోట్లో నాలికలేని శేషగిర్ని చేసుకుంటే మా శకుంతల సుఖపడుతుం దంటావ్?'

'చేసుకుంటే సుఖపడుతుంది నిజమే కాని నీ పోలికొచ్చిన నీ మనవరాల్ని నా పోలి కొచ్చిన నా మనవడికి ఛస్తే చేసుకోను' అంది శాంతమ్మగారు.

'చూద్దాం దేవుడెట్లా రాసాడో! ఇంతకూ నేను శేషగిరి జడాయిలు చెప్పగా వినలే దొదినా! అయినా నాతో ఎందుకు చెప్తాడూ! అతిలేదు శకుంతల దాన్నగ్గర చెప్తూ వుండి వుండాలి. అది నమ్మి ఈ వైరిది పెంచు పడుతోంది' అంది రామాయమ్మొదిన. శాంతమ్మగారు ఆట కలిపేసింది. 'నువ్వు మనిద్దరి ఆట కలిపేసినట్టు దేవుడు మన రెండు కుటుంబాల్ని కలిపేస్తాడు' అంది పుల్ల ఎగదోస్తూ రామాయమ్మొదిన.

'ఎట్లా కలుపుతాడో చూస్తాగా, నీ పోలికొచ్చిన శకుంతల్ని నా ఇంటికి రాని స్తానా' అంది శాంతమ్మగారు కోపంగా. ఇది జరిగిన కొన్నాళ్ళకి ఇప్పటికే ఆలస్యం అయి పోయిందని ప్రభుత్వం సీతారామయ్యగార్ని రాజమండ్రి ట్రాన్స్‌ఫర్ మీద తోలేసి రెండు కుటుంబాల మధ్య కబురు తెలియక పోవ టమనే గోడ కట్టేసింది,

ఇవన్నీ ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు జరగటంచేత శేషగిరికి గుర్తులేవు, అందుచేత ఎమ్మెస్సీ మొదటేడు చదువుతున్న శకుంతల్ని వాళ్ళ మామ్మ అనుమతి లేకుండా, ఆవిడ ఆ అమ్మాయెవరో చెప్తే ఛస్తే ఒప్పుకోదని తెలియక, హఠాత్తుగా ప్రేమించాడు. ఆ ప్రేమ జ్యోతి అతన్లో వెలుగుతుండటం చేత నల్లటి శేషగిరి తెల్లగా పాలిపోయినట్టు కన్పించసాగాడు. అందుకని ఆయేడాది చివర గాలి మార్పుకి ఖరగ్‌పూర్ వెళ్ళాడు. అక్కడ ఎమ్. టెక్ చదువుతున్న రోజుల్లో శకుంతలతో 'నిన్ను నేను ప్రేమించాను శకూ! ఇందాక అస్తమించిన సూర్యుడు, కాస్సేపటికుదయించే చంద్రుడూ సాక్ష్యం, అంటూ ప్రేమను వ్యక్తపరిచాడు. దానికి శకుంతల 'మా మామ్మనడిగి చెప్తా' నంది అయితే ఈ సిగ్గుల మొలకకీ, బుద్ధిగా తలొంచుకుని నడిచే బాలికీ తియ్యటి పలుకుల కోలికికీ, రామాయమ్మ గారి లాంటి బామ్మ వుంటుందని శేషగిరి అనుకోలేదు పిల్లల నడతబట్టి పెద్దవాళ్ళ ప్రవర్తనూహించటం కష్టంకదా! సీతా రామయ్యగారికి పదహారో నివాస స్థలంగా ప్రభుత్వం ఏలూర్ని నిర్ణయించింది. అందు చేత ఎమ్మెస్సీ పూర్తి చేసుకుని శకుంతల వాళ్ళ బామ్మని 'బామ్మా! బామ్మా! నేను శేషగిర్ని ప్రేమించనా వద్దా!... అని అడగటానికి ఏలూరెళ్ళింది.

శకుంతల వాళ్ళబామ్మ నడిగేలోపల కాలక్షేపానికి శేషగిరి ఖరగ్‌పూర్‌నుంచి వచ్చి విశాఖపట్నంలో లెక్చెరర్‌గా చేరాడు. శకుం తల సమాధానం తెలియడానికి చాలారోజులు

పెట్టింది. సమాధానం తెలియక శేషగిరి అల్లల్లాడి పోయాడు. ఆపైన నిద్రలో 'శకూ! నన్నెవ్వాళ్ళిల్లా బాధపెడ్తావ్!' అంటూ కలవరించటం మొదలు పెట్టాడు. అల్లా కలవరించి కలవరించి కొన్నాళ్ళకి 'నిజమైన ప్రేమికుడిలాగా బెంగ జ్వరం తెచ్చుకున్నాడు. కలవరింతలూ, జ్వరం చూసి పార్వతమ్మగారు పిల్లాడ్నేదోగాలి పట్టు కుందని అనుకుని భూతవైద్యుణ్ని పిలి పించే ప్రయత్నంలో ఉండగా తన నాన్న హింపించింది గాలికాదని. కేవలం ఘాటు ప్రేమ అనీ ఆది మూడుగుల ఆవాలంత ఘాటైన దని చెప్పాడు. అమ్మాయి అందచందాల గురించి చదువు సంధ్యలగురించి చెప్పాడు అబ్బాయి ప్రయోజకుడయ్యాడని ఆవిడ సంతోషించి శర్మగారితో చెప్పింది ఆయన 'తథాస్తు' అన్నారు.

అయితే పించున్ని ప్రమాదం సీతా రామయ్యగారి రూపంలో బయట పడింది. ఆయనోరోజు సంచీపుచ్చుకుని వీళ్ళింటికి వచ్చి తన కథ చెప్పాడు అబ్బాయి ప్రేమిం చిన అమ్మాయి తెలిసిన వాళ్ళమ్మాయి అవటం సినిమాల్లోలా జరిగింది. సినిమాల్లో అల్లా తెలియటం చిక్కులను విడదీస్తే ఇక్కడ కథని చిక్కుల్లో పడే సింది. శకుంతల, బాటనీ చదవనా జూఆలజీ చదవనా మొదలైన అన్ని విషయాల్లో లాగానే వాళ్ళబామ్మని 'శేషగిరిని తిరిగి ప్రేమించనా? వద్దా? అతని హృదయం అతనికి వాపసిచ్చేయనా?' అని అడిగింది. ఆవిడ 'ఎవరా బాబుడు? ఎంతెంతతని ఆస్తిపాస్తులు?' అంటు ప్రశ్నించింది. ఇక్కడ ప్రేమగురించి రెండుముక్కలు చెప్తాను. అబ్బాయిలు సాధారణంగా అమ్మాయి అందచందాలు చూసి ప్రేమిస్తారు. అమ్మా యిలు ఇతగాణ్ని మనం ప్రేమించి ఊరు కుంటే పరవాలేదు మనం పెళ్ళాడ్తామేమో అప్పుడీ అబ్బాయి మనకి కావలసిన చీరలు నెలకోటి (రెండా?) కొనిపెట్టగలడా?' కొనిపెట్టగలిగినా చెముడు నటిస్తాడా మొదలైన విషయాలన్నీ క్షుణ్ణంగా పరిశీ లించి మరీ ప్రేమిస్తారు. అమ్మాయిలకి ప్రేమించిన అబ్బాయి తాలూకు ఆస్తి పాస్తులు వాళ్ళకి కావల్సినవి అందుకోటానికి మెట్లు. ఇదంతా ఎందుకు చెప్తున్నానంటే శకుంతల బామ్మనడిగి చెప్తానని వాయిదా వెయ్యటంలో శేషగిరి గురించి వివరాలు సంపాదించటానికి వ్యవధి సంపాదించింది. తిరుబడిగా అన్నీ సేకరించి వాళ్ళ బామ్మ అడిగినవ్వడన్నీ సవివరంగా చెప్పింది. కాని శేషగిరికి, శకుంతల తను చేస్తున్న

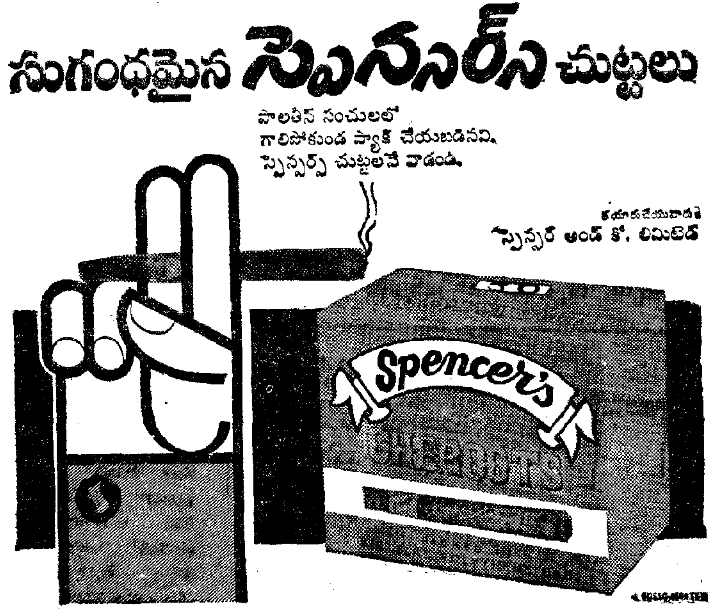

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ఆకుల బలరామయ్య అండ్ సన్స్, విజయవాడ–1. బాపని జనరల్ స్టోర్స్, ఒంగోలు. సువర్ణ ట్రేడింగ్ కంపెని, గుంటూరు–3. ఏజన్సీస్, గూడూరు [నెల్లూరు జిల్లా].

శేషగిరి...

వివరాలు సేకరణ గురించి విక్రమా [illegible] సేయకుండా చాలా అమాయకురాల్లా అని పించింది. (అతి అమాయకురాలైన అమ్మాయి, ప్రేమ విషయాల్లో అతి తెలివైనదాని అనుకునే అమ్మాయిలంటే కొద్ది గొప్పే తెలివైనది. తమ్ముళ్లారా! దగా పడకండి!) రామాయమ్మగారు ఈ శేషగిరి భలానా కాంతమ్మొదిన మనవడిగా పోల్చు కుంది. అప్పుడు మనోవీధిలో గతం మెరి సింది. అంతలో శేషగిరికి నోట్లో నాలిక లేదు అన్న మాటలు వినిపించాయి. ఆపైన కాంతమ్మొదిన శపథం గుర్తొచ్చింది. 'అప్పుడేం చేసావ్ కాంతమ్మొదినా? నీ మనవడు నా మనవరాల్ని ప్రేమించాడు [illegible]' అంటూ వికటాట్టహాసం చెయ్య [illegible] పడిపోయాయని గుర్తొచ్చి అని [illegible] ఈ కట్నాంటి మొగుడు [illegible] మా బంగారుపూజ [illegible] అని మనవరాల్ని ముద్దుగా నిమిరింది. ఆ పైన తన కొడుకైన సీతారామయ్య ఈ విషయం కాంతమ్మొదిన కొడుకైన శర్మగారితో కదపమని [illegible].

ఈ విధంగా నదకు శకుంతలెవరో పోల్చు కున్న శర్మగారికి పార్వతమ్మగారికి నోట్లో [illegible] పడింది. ([illegible] జరుగుతుంది—[illegible]) వాళ్ళకి పెళ్ళ[illegible]

శర్మగారికి తన తల్లి శపథం గుర్తొంది. అందుకని భయపడ్డారు. పార్వతమ్మగారికి రామాయమ్మ పిన్నిగారు గుర్తొంది. అల్లాంటావిడ మనవరాలు తన కోడలుగా వస్తే... అని ఆలోచించి భయపడింది. ఏ సంగతీ కబురు పెడతాం అంటూ సీతారామయ్యగార్ని [illegible].

ఆ పైన వాళ్ళు మర్నీశ్వరి స్ట్రీట్లో 'మనకా పిల్ల వద్దురా' అని శేషగిరితో చెప్పి చూసారు. 'సరే! ఆ పిల్ల మనకొద్దు. నేను మీ సంతోషంకోసం ఆ పిల్లను పెళ్లి చేసుకోను. కాని...నేను ఏ పిల్లనూ చేసుకోను నాన్నగారూ! చేసుకోనమ్మా!' అని చిటికెనవేలుతో ఎన్టీఆర్‌లా కన్నీళ్లు తుడుచుకుని ఏఎన్నార్‌లా తల నూటెనభై డిగ్రీలు తిప్పాడు. అప్పుడు తల్లి హృదయం ద్రవించి 'శకుంతలకి వాళ్లమ్మ అమ్మమ్మగారి పోలి కొచ్చుండచ్చు. రామాయమ్మ పిన్ని పోలి కొచ్చిందన్నమాట మనకు నిశ్చయం లేదు కదా! అందుకని మీ అమ్మగారికి చెప్పకుండా అమ్మాయిని చూసొద్దాం. మిగిలిన విషయాలు ఆపైన ఆలోచిద్దాం' అన్నారు పార్వతమ్మగారు.

పిలాట్లో పెళ్లిచూపులేర్పాటయ్యాయి. [illegible] 'అంతర్లో [illegible] ' అంటూ శకుంతల తమ్ముడివి శేషగిరి తల్లిదండ్రులు పలకరించారు. 'అవును' అంటూ శేషగిరి కాబోయే బావమరిదికేసి అభిమానంగా చూసాడు. ఇంటికి వెళ్ళాక కాళ్ళకు నీళ్ళిచ్చుకోడానికి తువ్వాళ్ళు, కూర్చోడానికి కుర్చీలు, తాగడానికి కాఫీలు ఇవ్వడమయ్యాక రంగంమీదకి రామాయమ్మగారొచ్చి 'పిల్లల ముచ్చట్లు పెద్దవాళ్ళు తీర్చటం ముఖ్యం' అంది. ఆ మాటలు తన తల్లికి జీరవేయ బడటానికి అన్నవిగా శర్మగారు గుర్తించారు.

కాస్సేపటికి శకుంతల వెంకటగిరి పట్టుచీర కట్టుకుని, ముగలిపూల జడేసుకుని, నగలు మెడలో దిగేసుకుని పెళ్లి చూపులకి పూర్తిగా తయారయివచ్చి ఎదురుగుండా కూర్చుంది. శేషగిరికి చిన్నప్పుడు వాళ్ళమ్మ తీయించుకున్న ఫొటోలు గుర్తొచ్చాయి. 'ఎమ్మెస్సీ చదివిందేమో' అని గొణుక్కున్నారు శర్మగారు. పార్వతమ్మగారు కాలేజీ అమ్మాయిల మీదొచ్చిన కార్టూన్లు జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని వాటితో శకుంతలను పోల్చుకుని చూసి ఆశ్చర్యపోయారు. ఈ అమ్మాయేనా తను ప్రేమించింది అంటూ శేషగిరి అనుమానం వచ్చింది. తరువాత ఆనాటి ముచ్చటకే లోపమూలేకుండా హార్మోనియం పెట్టుకుని 'నమోపార్వతి పతిని [illegible]' పాడింది. పార్వతమ్మగారు తన పెళ్లిచూపులప్పుడు ఆ పాటే పాడారు. ఆ మధురస్మృతితో ఆవిడ శర్మగారికేసి, ఆయనూ అదే గుర్తొచ్చి ఆవిడకేసి చూసారు. [illegible] 'మా నాన్న [illegible] గిరి' అంది. శేషగిరి [illegible] '[illegible]!' అన్నారు. 'లేదు' అంది. [illegible]

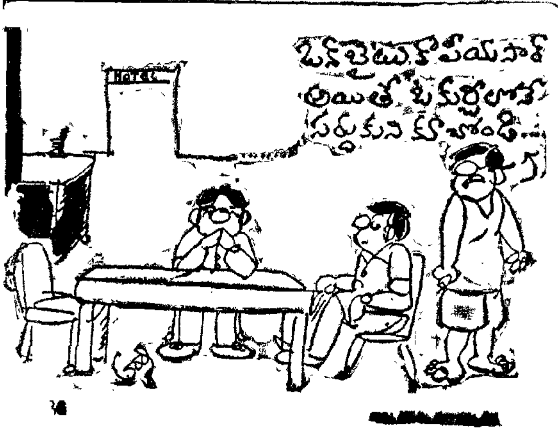

చంలో పడాడు. పార్వతమ్మగారు ఆపేక్షగా వాళ్ళ అబ్బాయికేసి చూసారు. 'మా అమ్మాయి చదువుకున్న కొంచెం పూర్వోత్తరపు పిల్ల. అన్నీ పన్ను చెయ్యగలదు' అంటూ లక్ష్మమ్మగారు చెప్పాల్సినమాట పార్వతమ్మగారితో చెప్పారు. 'మా ఇంట్లో పెంపకం అట్లాంటి ఇట్లాంటి పెంపకం కాదు. శాంతమ్మొదినకి తెలుసు' అంది రామయమ్మగారు. అందరి గుండెల్లో రామ డోళ్ళు మోగాయి. 'ఊరుకోఅమ్మా' అన్నారు జీవితంలో మొదటిసారి సీతారామయ్యగారు. 'మా అమ్మని సంప్రదించి ఉత్తరం వ్రాస్తాం' అన్నారు శర్మగారు నీరసంగా. 'చిన్నవాళ్ళ ముచ్చట్లూ...' అంటూ దీర్ఘం తీసింది రామాయమ్మగారు.

విశాఖపట్నం వెళ్ళాక 'మీ మామ్మ నొప్పించే పూచీ నీది' అన్నారు శర్మగారు. 'వోష్' అన్నాడు శేషగిరి. ఆయన ఆ పనిలో గల కష్టనిష్ఠూరాలు కథాకమామీషు చెప్పాక 'వోష్' అన్న శేషగిరి 'ఉస్సు' రన్నాడు. 'ప్రేమికులకి నేను ఫలానా అమ్మాయిని ప్రేమించానర్రోయి. నాకూ ప్రేమించటం వచ్చం'టూ కాలరెత్తుకుని తోటి యువకుల మధ్య తిరగటంలాంటి సంతోషాలతోపాటు మామ్మలు అమ్మమ్మలు మొదలైన కొఱకరాని కొయ్యలని పెళ్ళికొప్పించడంలాంటి గురుతరమైన బాధ్యతలుంటాయని పాపం శేషగిరి ఆరోజు గుర్తించాడు. హాయిగా ప్రేమించకపోయినా బావుండుననుకున్నాడు శేషగిరి వాళ్ళ మామ్మను తలుచుకుని. జరిగిపోయిందేమో జరిగిపోయింది ఇంక ప్రేమించను, అనుకున్నాడు. అల్లాంటి ముహూర్తంలో శేషగిరికి శకుంతల శాల్తూకు అమాయకమైన కళ్ళు గుర్తొచ్చాయి. ఆపైన 'మా బామ్మనడిగాను గిరీ' అన్నమాటలు నేపథ్యంలో వినిపించాయి.' నీకోసం నేను మా బామ్మనడిగాను. నా కోసం నువ్వి మీ మామ్మనడగలేవా? అడగవూ! నాకోసం అడగవూ!' అంటూ శకుంతల మొహం గదిలోని అన్ని వస్తువుల్లోంచి ప్రశ్నించింది. తను అడగలేడా! ఎందుకు అడగలేడు! నుహో అయితే మామ్మ ఏడ్చుంటుంది అంతేగాని చెటంత ఎదిగిన లన్ను కొట్టదుకదా. నిప్పుల్లో పడతే పేరు. అయినా బందరో ఎవరూలేరు.

(3 వ పేజీ చూడండి)

త్రిభిః పుత్రస్య పుత్రతా

బులుసు వేంకటరమణయ్య * ధర్మపథం

తమ పుత్రులు ఐశ్వర్యారోగ్యాదులతో క్షేమంగా ఉండవలెనని తల్లిదండ్రులు కోరుతూ ఉండడం సహజం. వాళ్ళకోసం ఎన్నో కష్టాలు పడతారు. తమ సుఖాన్ని ఎంతమాత్రమూ లెక్కించరు. అయితే— ప్రతిఫలాపేక్షతో ఇలా చేస్తారని అనుకోకూడదు. అయినా– పుత్రులు పెద్దవారైన తర్వాత—వార్ధక్యంవల్ల శక్తిహీనులైన తలిదండ్రులను ఆదుకొని, కృతజ్ఞతను చూపుతూ వారికి పరిచర్యచేస్తూ ఉంటారు.

పుత్రునివల్ల ముఖ్యంగా కోరవలసింది వంశం విచ్ఛిత్తి కాకుండా వుండడానికి వివాహం చేసుకుని సంతానవంతుడు కావడం. మరిన్నీ, తనకు పుత్రుడు కలగకపోతే 'పుత్' అనే నరకంలో పడిపోతాడట! అలా పడిపోకుండా రక్షించడంవల్లనే కుమారుడికి 'పుత్ + త్రుడు' అనేపేరు వచ్చిందని ధర్మశాస్త్రాలలో ఉన్నది. కొడుకు తండ్రిని పున్నామనరకం నుండి రక్షించే వాడన్న మాట!

ఈ నరకం సంగతి అలా వుంచి— చూడగా పుత్రుడు తగిన పుత్రుడని అనిపించుకొనుటకు—ఆతడు ముఖ్యంగా మూడు పనులు చెయ్యవలసి వుంటుంది— వాటిని గురించి కూడా ధర్మం యిట్లా చెప్తూ ఉన్నది.

'జీవతోర్వాక్య కరణాత్
ప్రత్యబ్దం భూరి భోజనాత్,
గయాయాం పిండదానేన
త్రిభిః పుత్రస్య పుత్రతా'

తలిదండ్రులు బ్రతికి వున్నప్పుడు వారి చెప్పుచేతలలో వుండి, వారి ఆజ్ఞలను పాలించడం ఒకటి. వారు మరణించగా—ప్రతి సంవత్సరం వారి మృత తిథులలో—వారి ఆత్మలు తృప్తిపడడం కోసం ఎక్కువగా భోజనాలు పెట్టడం రెండు. గయాక్షేత్రం పితృదేవతల ముక్తికి ప్రధానం కాబట్టి, అక్కడికి పోయి పిండప్రదానం చెయ్యడం మూడు. ఈ మూడూ జరిపినప్పుడే పుత్రుడు నిజమైన పుత్రుడు కాగలడని దీని అభిప్రాయం.

కొందరు 'ప్రత్యబ్దం భూరి భోజనాత్' అని దానికి బదులుగా 'వృషోత్సర్జన కర్మణా' అని చెప్పుచున్నారు. పితరులు మరణించిన తర్వాత వృషోత్సర్జనం చేయడం పుత్రుడు చెయ్యవలసిన రెండవ కార్యమని వారి అభిప్రాయం. అచ్చువేసి ఆబోతును విడిచిపెట్టడం వృషోత్సర్జనం. అది పశుసంపదయొక్క వృద్ధికి కారణమైనందున, అది కూడా ప్రత్యాబ్దికమువలె ప్రధానమైనదని గ్రహించవలెను.

ఈ మూడూ ముఖ్యములైనా, ఈ మూడింటిలోనూ తారతమ్యం ఉన్నది. చివరి నుంచి క్రమంగా మూడున్నూ, ఒకదానికంటె ఇంకొకటి గొప్పది. అంటే గయాశ్రాద్ధం కంటె ప్రతి సంవత్సరం తలిదండ్రులకు పెట్టే ఆబ్దికం గొప్పది. అంతకంటే గొప్పది తలిదండ్రుల మాట వినడం! అలా, వారి ఆజ్ఞప్రకారం నడుచుకొనే పుత్రుడు, తక్కినవాటిని జరుపకపోయినా లోటు అని పించదు. వారిమాట వినకుండా వారిని గరించిన శాస్త్రవిహిత కర్మల్ని చేసినా ఏమీ ప్రయోజనం ఉండదు.

అందుకనే తనేనాడైనా తను మామ్మ కాళ్ళు పట్టుకున్నా ఎవరికి తెలియదు. పెద్దవాళ్ళ కాళ్ళు పట్టుకోడం ఆయన కిష్టంలేదు. అల్లా బోల్డు విధాలుగా నచ్చ చెప్పుకుని బందరెళ్ళి మామ్మను అడగటానికి కంకణం కట్టుకున్నాడు.

రైల్లో బెజవాడ వెళ్ళి బెజవాడనుంచి ఎక్కడరు బస్సులో వెళ్ళొచ్చునని, శేషగిరి సాయంత్రం పాసెంజరులో బెజవాడ బయల్దేరాడు. బయల్దేరడానికి వారం ముందు తను ఫలానారోజు రైల్లో ఏలూరుమీదుగా బందరెళ్తున్నాడని అందుకని శకుంతల ఏలూరు స్టేషనుకువస్తే తనతో సవరుపేటదాకా రావచ్చునని ఉత్తరం వ్రాసాడు. రైలెక్కినప్పటినుంచి మర్నాడు తన స్వంత మామ్మను తన స్వంత పెళ్ళికి ఒప్పించటమెలాగా అని బెంగపెట్టుకున్నాడు. రైలెక్కిన దగ్గరనుంచి లెక్కపెడితే తరువాతి ఇరవైనాలుగు గంటలు శేషగిరి జీవితంలో సుదీర్ఘ దినం (లాంగెస్ట్ డే) అవులాయి. శేషగిరి దిగులు ఎదురుగా కూర్చున్న ఎర్రచీరమ్మాయికి నచ్చలేదు. 'అందుకని కాస్త ఆ అబ్బాయికి హుషారిద్దామన్న సదుద్దేశంతో విశాఖపట్నపు సముద్రపుగాలి ఆధారంతో ఆ అమ్మాయి తన ఎర్రటి పమిటను ప్రేమనౌక తెరచాపలాగా, యథాప్రకారం ఎగరేసింది. అప్పైనా అతని దృష్టిని ఆకర్షించడానికి 'నేను, బెజవాడ వెళ్తున్నాను. మీరెందాకా?' అంటూ మాట

శేషగిరి

(27వ పేజీ తరువాయి)

కలిపింది. తలతిప్పిన శేషగిరికి ఎగురుతున్న పమిట దానివల్ల కలుగు వివిధ లాభాలు వెంటనే కనిపించాయి. కాని వెంటనే శేషగిరిలోని, తెల్లచొక్కా శేషగిరి, గబుక్కున బయటికి దూకి 'యూనివర్సిటీలో చదువుకున్నరోజుల్లో అందరితోపాటు నువ్వూ వెధవ్వేషాలు వేసినా అర్థం ఉంది. రేపో మాపో పెళ్ళాడబోతున్నవాడివి అందులోను ప్రేమించి పెళ్ళాడబోతున్నవాడివి. నీకిది తగదు. పైగా సరిగ్గా ఇరవైమూడు గంటలలోపున మీ మామ్మని ఒప్పించాల్సిన బాధ్యత నీమీదుంది. అందుచేత పమిటల్ని గాలికొదిలేసి రేపు మామ్మని జయించటం గురించి ఆలోచించు' అంటూ ఖడోమడా కేకలేసాడు. మంచివాళ్ళెప్పుడూ ఒక్కక్షణం కూడా, బాధల్ని మరిచి బాళ్ళనలదెందరు ఇంకోళ్ళని ఆనందించనీయరు. ప్రపంచమంతా మంచివాళ్ళతో నిండితే జీవితం చాలా నీరసంగా వుంటుంది. శేషగిరిలోని నల్లచొక్కా శేషగిరి తెల్లచొక్కా శేషగిరిని విసుక్కున్నాడు. ఇల్లా అయితే ఇంక తెల్లచొక్కాలు కొనుక్కోను అన్నాడు. శకుంతల మొహం, శేషగిరి మనఃఫలకంమీద దీపంగా కళ్ళించింది. 'సరే! ఏలూరు వచ్చేలోపల శేషగిరి మంచి బాలుడుగా మారాడు. అందాకా మరి

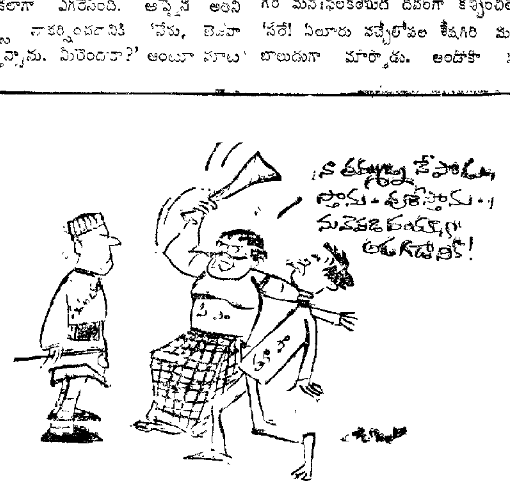

విశాఖపట్నం, కాకినాడ అని చెప్పి ఆ ప్రయత్నంలో పడ్డాడు.

రైల్లో శేషగిరి మారుతున్న సమయంలో ఏలూర్లో రెండు జడల పిల్ల తన తల్లి, తండ్రి అందరికంటె మిన్నగా తన బామ్మని అందరూ, 'చిన్న పిల్లవు అతనో నువ్వు సరిగ్గా మాట్లాడగలవో లేదో నీకు సాయంగా మేము వస్తామంటుంటే వాళ్ళందర్నీ వారించి మర్నాడు రైల్లో తన ఊరు మీదుగా వెళ్తున్న కాబోవు భర్తను కలుసుకోడం గురించి కలలుకంటూ మనస్సు నందల మెక్కించి ముందుస్తుగా ఎదురు పంపింది. మర్నాడు పొద్దున్న అయిదింటి కల్లా బామ్మ లేచి గిన్నెలు గట్రా దొర్లిస్తుంటే ఆమెతో సమానంగా లేచి వళ్ళు దోముకుని 'బామ్మా కాఫీయే' అంది. రోజూ బారెడు పొద్దెక్కినా లేవని పిల్ల, లేపితే ఏడుపైపోయిందిగా అని అటు తిరిగి పడుక్కునే పిల్ల ఇంత పెందరాళే లేచిందేమి చెప్మా అని ఆలోచించి కారణం పోల్చుకుని 'అప్పుడే లేచావుటే అమ్మడూ?' అని ముసిముసిగా నవ్వింది. 'ఆసి గాడవా! అప్పుడేనా, ఆరోజులు ముందున్నాయి.' అని శకుంతలతో అని ఇంట్లో అందర్నీ 'శకుంతల కూడా నిద్రలేచేసింది ఇంకా పడుకున్నారేమర్రా' అంటూ లేపింది. 'అప్పుడే ఎనిమిదయిందా?' అని అడిగాడు సారథి. 'ఇవాళ మీ బావ రైల్లో వెళ్తున్నాడు' అంది పార్వతమ్మగారు. అల్లా అయిదింటికే ఆ ఇంట్లో గిన్నెల శబ్దాలు చురుకుల ఆర్భాటాలు మొదలయ్యాయి. శకుంతల గబగబా స్నానం చేసి పది పన్నెండు చీరలు కట్టుకుని చూసుకుని ఏదీ నచ్చక, టైమయిపోతోందని గుర్తించి ఏదో వకటని వంగపండు రంగు చీర కట్టుకుని దట్టంగా పౌడరేసుకుని సౌడరు తీసుకుని, ముడివేసుకోడానికి టైములేదని రెండు జడలుగా వేసుకుని బయల్దేరింది. అందంగా కనిపించటానికి మగపిల్లలు జుట్టు కత్తిరించుకుంటారు ముఖ్యంగా ఇంటర్వ్యూలకి, పెళ్ళి చూపులకి వెళ్తుంటే. అయితే ఆడపిల్లలు సభలకి సమావేశాలకి పార్టీలకి వెళ్తుంటే ముడివేసుకోవాలని ఉబలాట పడ్తారు. ఇంతకూ ముడివేసుకున్నప్పటి కంటే జడవేసుకున్నప్పుడే అమ్మాయిలు అబ్బాయిలకి నచ్చుతారు సర్వసాధారణం.

ఇంత హడావిడిగా శకుంతల రైలు

పెకింగ్ మానవుడు

ఇప్పటి చైనామనిషి గురించికాదు చెప్పేది. పురాతన మానవజాతులలో ఒక జాతికి చెందినవాడు పెకింగ్‌మానవుడు. ఇతడి శిలాజాలు పెకింగ్ సమీపంలో దొరకడంవల్ల ఈ పేరు ఇతనికి సార్థకమయ్యింది. పెకింగ్ దగ్గరగా, చౌకౌటేన్ కొండల్లో ఇవి దొరికాయి.

చైనాలో శిలాజాలు, ముఖ్యంగా శిలాజదంతాలు మందుల్లో ఉపయోగిస్తారు. పనిచేస్తాయని వారినమ్మకం. మందుల అంగళ్లలోని శిలాజాల ఆధారంగా కొన్ని పరిశోధనలు ప్రారంభమయ్యాయి. 1927 లో, డా. డేవిడ్ సన్ బ్లాక్ ప్రారంభించిన అన్వేషణ ఫలితంగా ఎన్నో శిలాజాలు దొరికాయి. 1929 లో పూర్తిగా ఉన్న పుర్రె దొరికింది. ఆతరవాత చాలా శరీరభాగాలు దొరికాయి. ఈ కృషిలో జర్మనీ, చైనా, అమెరికా ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్స్ ఇలా మొత్తం ఎనిమిది దేశాల శాస్త్రజ్ఞులు పాల్గొన్నారు. ఒక రోజున పెకింగ్‌మానవుణ్ణి —సైనాంత్రోపస్ పెకినెన్సిస్ అంటారు.అప్యాయంగా పిలిచి (!) ప్రక్కనే ఉన్నట్లుగా భావించి ఈ ఎనిమిదిమంది విందు చేసుకొన్నారు. అతడితోకలిసి తిన్నారు! అంటే ఆ తృప్తి పొందారు.

బ్లాక్ తరవాత, వైడెన్‌రీష్ పరిశోధనలు సాగించాడు. కాని 1941 లో ప్రపంచ సంగ్రామం మూలంగా పరిశోధనలు అసాధ్యమయి, శిలా జాలు వదలి పారి పోవలసి వచ్చింది. ప్రస్తుతం ఆశిలాజాల స్థితి, ఉనికి తెలియదు.

ఈ మానవుడి లక్షణాలలో వాలిడి (తోకలేని కోతులు) లక్షణాలు కనబడతాయి. నుదురు వల్లంగా వెనక్కి పోతుంది. (అస్త్రీ బొట్టు పెట్టుకోలేదేమో) కళ్లమీద చింపాజీకిమల్లే ఎత్తైన, బలమైన గోడలుంటాయి. ముక్కు రంధ్రాలను బట్టి చూస్తే ముక్కు వెడల్పుగా వల్పుగా ఉండేది అని ఊహించుకోవాలి. ముక్కుపుడక ముందుకువస్తుంది అన్నమాట. క్రింది దవడకు గడ్డం (చుబుకం) ఉండదు. కొద్దిగా, కోతిక్ లాగా ముట్టె ముందుకు వస్తు ఉంటుంది.

మెదడు సైజు మనకి, వాలిడులకి మధ్యస్థంగా ఉంది. దొరికిన పుర్రెలు చాలా వాటి వెనకాల, పెద్ద రంధ్రం ఉండటంవల్ల, బలంగా దేనితోనో మోదిన గుర్తుండడంవల్ల వీరికి ఘోరమైన అలవాటు ఒకటుందని ఊహించుకోవాలి. అది స్వజాతి భక్షణలక్షణం. శరీరంలోని మిగతా ఎముకలు పగలగొట్టి ఉండడం వల్ల ఈ అనుమానం ఇంకా బలపడుతోంది.

ఇతగాడికి నిప్పు ఉపయోగం తెలిసినట్టు ఉంది. కాలిన పుల్లలు అవీ దొరికాయి. రాతి పనిముట్ల తయారీ కూడా తెలుసుకొన్నాడు. క్వార్ట్జ్ అనే రాతితో తయారయిన పనిముట్లు దొరికాయి.

జంతువులను వేటాడి, చంపగల్గేవాడా అనేది సందేహమే. బహుశా ఇతర జంతువులు సంహరించాక, వాటిని తరిమేసి, ఆ కళేబరాన్ని గుహలకు ఈడ్చుకొని వచ్చేవారేమో. పైగా నిప్పుకూడా, ఇతర జంతువులను భయపెట్టడానికి ఇతని చేతులో ఉంది. గుర్రాలు, రైనోసిరాస్ జంతువుల ఎముకలు విరివిగా దొరకడం వల్ల, వాటిని తినే వాడని అనుకోవచ్చు

వీరు నివసించిన కాలం సుమారు 5లక్షల సంవత్సరాల క్రితం. మొహెంజదారో, హరప్పా నాగరికతలు 5, 6 వేల సంవత్సరాల క్రితం నాటివే!

శేషగిరి...

స్టేషన్‌కి వెళ్తే అక్కడ రైలు రాలేదు సరికదా గంటాలస్యం అని చెప్పారు. వెధవది ఈ విషయం ఇంటిదగ్గరే తెలిస్తే చక్కగా మరో అయిదారు చీరలు కట్టుకుని చూసుకోనును గదా. ఏదో కాలవలంటుకు పోతున్నట్టు కొద్దే చీరలు కట్టుకుని చూసుకుంది. జీవితంలో ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఇంకో ఆడపిల్ల కనీసం వో ఇరవై మార్చును. వెధవరైళ్ళు. తీరా శేషగిరికి తను నచ్చకపోతే. మరోసారి వెయిటింగ్ రూములోకి వెళ్లి పౌడరేసుకుంది. అద్దంలో నుదురు మరీ పెద్దదిగా కనిపిస్తే దువ్వుకున్న జుట్టు కొంచెం లేపుకుని రెండు కుంతలాలు శకుంతల నుదిటిమీద పారేసుకుంది.

పుట్టిన ప్రతిజీవి ఎల్లా గిట్టకమానదో బయల్దేరిన ప్రతీ రైలు ఎప్పటికో ఒకప్పటికి గమ్యం చేరుతుందన్న సామెత నిజం చేస్తూ రైలు ఏలూరు చేరింది. శకుంతల్ని చూస్తూ శేషగిరి చెయ్యూపాడు. శకుంతల రైలెక్కి శేషగిరి పక్కను కూర్చుంది. శకుంతల్ని చూస్తూనే ఎదురుగా కూర్చున్న ఎర్ర చీరమ్మాయి పమిట నిండుగా కప్పుకుని కూర్చుంది. శేషగిరికి ఏం మాట్లాడాలో తెలియదు. అనవసరంగా స్టేషన్‌కి రమ్మని వ్రాసాను అనుకున్నాడు. ఎడంచేత్తో జుట్టు పైకితోసుకున్నాడు· ఆపైన ఇంక బాగుండదని 'నీకు వంగపండు చీరలంటే ఇష్టమా?' అని అడిగాడు 'నీ కిష్టంలేదా? లేకపోతే ఇంకెప్పుడూ కట్టుకోను గిరి' అంది. 'ఇష్టమే' అన్నాడు శేషగిరి. మళ్ళీ కాస్సేపు నిశ్శబ్దం ఆవరించింది. మళ్లీ మాటకలిపే ప్రయత్నంలో 'నువ్వెప్పుడూ చెవులకి రింగులేపెట్టు కుంటావా?' అని శేషగిరి ప్రశ్నిస్తే 'నీ కిష్టం లేకపోతే తీసేస్తాను గిరి' అంది శకుంతల. శేషగిరికి శకుంతల వాలకం చూస్తే అనుమానంవచ్చి 'నీకల గుండ్రంగా ఉంది' అన్నాడు. 'నీకిష్టం లేకపోతే తీసేస్తాను' అంది అతని కళ్లల్లోకిచూస్తూ శకుంతల. శేషగిరి నవ్వాడు. 'ఎందుకమ్మా! అల్లా నవ్వుతావ్' అంది శకుంతల, ఎందుకు నవ్వాడో అర్థం అయ్యాక. అవిధంగా నవ్వుల్లోకి దిగాక కొత్తదనపు బెరుకులుపోయి చిప్పన్నటి గిల్లి, తమాంలాగా మాట్లాడుకొంటూ

[illegible]

నవ్వుతుంటే శకుంతల ముక్కు కారింది. 'అనంతశాస్త్రిలా?' అని అడిగాడు శేషగిరి. 'కాదు. రాత్రి నిద్ర లేదు జలుబు చేసింది' అంది. 'మిరియాలకషాయం తాగితేపోతుంది. మా మామ్మ మిరియాల కషాయం చాలా బాగా పెడుతుంది. కాని ఎల్లాగా మామామ్మ బందర్లో వుంది' అని నిట్టూర్చాడు. 'అయితే నేను మీతో బందరొస్తాను. మనం పవరుపేటలో దిగి మా వాళ్లతో చెప్పి బస్సెక్కి బందరెళ్ళాం ఎంచక్క ఏం?' అని కూలిని పిల్చి పవరుపేటలో శేషగిరిని, సామాన్ని దింపించి ఆ పైన తన ఇంటికి తీసుకు వెళ్లింది.

పెళ్లవకుండానే కాబోయే పెళ్లాంతో ఒకే సైకిల్ రిక్షాలో ఎక్కినందుకు శేషగిరికి విమానం ఎక్కినట్టనిపించింది. ఏలూరు విలవ నీటివాసన పన్నీరు వాసనలా అనిపించింది. ఆఖరికి ఆ రోజున ఆంధ్ర రాష్ట్రపు రోడ్లలోను కాంగ్రెసు గవర్నమెంటులోను లోపాలు కనపడలేదు. (ప్రేమ ననుభవించువానికి ప్రపంచము ఆనందమయము మనికదా అనుభవజ్ఞులు నుడువుదురు!) అల్లుడి మర్యాదలు పూర్తయ్యాక శకుంతల్ని తను తనతో బందరు తీసుకెళ్తున్నానని శేషగిరి చెప్పగానే రామాయమ్మగారు 'మాది అట్లాటి ఇట్లాటి వంశం కాదు. పెళ్ళవకుండా దాన్నట్టా వెంటేసుకెళ్లడం చూడ్డానికి బావుండదు' అంది. క్రితంసారి పెళ్లిచూపులప్పుడు ఆవిడ మాటలు విన్నప్పుడు శేషగిరికి ఆవిడకు తన మామ్మకు గల ప్రేమానుబంధాలు తెలియవు. కాని ఇప్పుడు తెల్సు. తెలిసిన శేషగిరికి ఆవిడ మాటల్లో అతిశయం కనిపించింది. కాని శేషగిరి ఇంజనీరింగ్ చదువులో, అవమానాలు పడటం నేర్చుకున్నాడు. పాఠాలు చెప్పలేని మేష్టర్లు ఇంజినీరింగ్ కాలేజీల్లో విద్యార్థుల్ని అవమానం చేస్తూ వుండటం రివాజు. అందుకని కోపం వచ్చిన శేషగిరి అందంగా నవ్వి 'మీ కట్టా అయితే భయమేలేదు. అట్లాంటి వంశంలోంచి వచ్చిన శకుంతల ప్రమాదాలకి అవకాశం ఇవ్వదు. మీ బంగారం మంచిది. కంసాలి నుంచి భయంలేదు' అని ఆవిడ మాటలు ఆవిడమీదకే తిప్పాడు. ఆవిడ జవాబు చెప్పలేదు. శకుంతల 'బామ్మా!' అని ఏడుపు మొహంపెట్టి దీర్ఘంతీసింది. రామాయమ్మ [illegible]

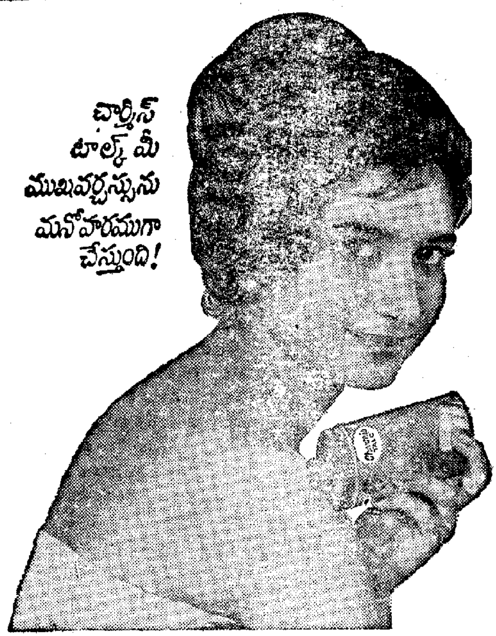

ఉత్సాహవంతులుకండి... లాలిత్యం పొందండి...
రోజంతా శోభ చేకూర్చుకోండి!

మీకు రోజంతా శోభ చేకూర్చుటలో సహాయపడే చార్మిస్ టాల్కంతో, చల్లగా సేదదేరి ఉండండి. చార్మిస్ యొక్క ఆనందప్రదమైన పరిమళం మిమ్మల్ని సేదదేర్చుటలో ఇంద్రజాలములా పని చేస్తుంది... మిమ్మల్ని ఉత్సాహవంతుల్ని చేస్తుంది. శోభాయమానమైన లావణ్యం మీకు చేకూర్చుతుంది.

చార్మిస్

టాల్కమ్ పౌడరు ఆనందప్రదమైన వాసన కలిగి యున్నది

మా మామ్మ ఈ పెళ్లి వీల్లాగా జరగనీయదు. మీ అనుమానమే నిజమవుతుంది. పెళ్లి జరగకపోవచ్చు నన్న అనుమానం చేత కదా మీరు శకుంతల్ని పంపేనంటున్నారు. మంచిది. మా మామ్మే గెల్చింది. మీరోడిపోయారు. నేను వెళ్తున్నాను' అన్నాడు. 'నీమీద నమ్మకం లేక కాదునాయనా! లోకం తీరు చెప్పాను' అన్న రామాయమ్మగారు శేషగిరికి నోట్లో నాలిక ఉండటమేకాకుండా కాస్త గట్టి నాలికలాగా ఉన్నట్టుందంటూ ఆలోచనలో పడ్డారు. బహుశ కొత్తగా మంచి నాలికొచ్చింటుంది!

ఆవిడ తేరుకునే లోపల శేషగిరి శకుంతలా బస్సుస్టాండులో పడ్డారు. ఆ పైన టిక్కెట్టు తీసుకుని బస్సెక్కారు. బస్సు బయల్దేరి బందరెళ్తుంటే ఆమాట మర్చిపోయి రకరకాల కబుర్లు చెప్పుకున్నారు. శకుంతల చెప్పింది శేషగిరి, అతను చెప్పింది ఆమె, (పెళ్లయ్యాక ఎలాగూ ఉండదు) వింటూ గాల్లో వెళ్తుంటే శకుంతల 'ఈ ప్రయాణం అనంతంగా జరిగితే బావుండును. ఈనాడు కలిసిన మనచేతులు ఎప్పుడు విడకుండా, ఈనాడు మనం కంటున్న కలలంత మధురంగా జీవితం గడవాలని నా కోరిక' అంటూ శేషగిరి మీదకు జరిగింది. శకుంతల రచయిత్రుల ప్రేమకథలు విడవకుండా చదువుతుంది. ఇల్లాంటి ప్రేమ ఘట్టాలలో చెప్పాల్సిన డైలాగ్సు రకరకాలవి నో పాఠిక తాకా వచ్చును. అయితే ప్రపంచం ప్రేమికుల్ని వాళ్ల మానాన్న వాళ్ళనొదల్దు కదా! 'ఇట్టాంటూరంతా రెండు టిక్కెట్లు కొనడమెందుకో! నోటికొంటే పోలా!' అన్నాడు వెనకాతల కూర్చున్న ముసలి ఖద్దరుసామి,

శేషగిరి...

శకుంతల శేషగిర్ని ఉద్దేశించి. ఆయన వో ఊరు పంచాయతీ ప్రెసిడెంటవడంచేత ఆ ఊరారంతా పొగలబడి నవ్వారు. పైదేశాల్లో అబ్బాయిలు అమ్మాయిలు పబ్లిగ్గా ముద్దెట్టుకున్నా అందరూ చూడనట్టెళ్లి పోతారుట కదా. మరి మన దేశంలో మొగుడూ పెళ్లాలు కూడా కాస్త దగ్గరగా కూర్చోలేని దవుర్భాగ్యం ఏమిటని శకుంతల విసుక్కుంది. బాధలనేవి అందరికీ ఉంటాయి. అవి సర్వకాల సర్వావస్థలయందు మొహంమీద పులుముకుని, నవ్వటం మహాపాపం అయినట్టు జీవించటం భారతీయుల కెందుకంత ఇష్టమో శేషగిరికి తెలియదు. తనకు మాత్రం బాధలులేవూ? కొద్ది గంటల్లో తను తన మామ్మకి ఎదురుగా నిలబడబోటం లేదూ! తను శకుంతల సాన్నిధ్యంలో అది మరిచిపోడానికి ప్రయత్నించటంలా? అసలు శకుంతల్ని చూస్తేచాలు అన్ని బాధలు మర్చిపోవచ్చును. తన మామ్మ శకుంతల్ని చూడగానే మనస్సు మార్చుకోదూ...? ఏమో! మార్చుకోకపోతే...! ఎల్లా...శేషగిరి దిగులుపెట్టుకుని దిగులు మొహంమీద పులుముకుని శూన్యంలోకి చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

తాతముత్తాతల ఇంటి ఇత్తడి బోడిపెల తలుపు తట్టి శేషగిరి చెయ్యి ఊదుకున్నాడు. పుట్టినప్పటినుంచి అదే తప్పు చేస్తున్నాడు. శాంతమ్మగారు 'వచ్చె' అంటూ వచ్చి తలుపుతీసి 'ఓరి నువ్వటా! రా! ఆ పిల్లేదరూ?' అని వీధిలోనే అడిగింది. ఆ ప్రశ్న వూహించి శేషగిరి జవాబు సిద్ధం చేసుకున్నాడు.

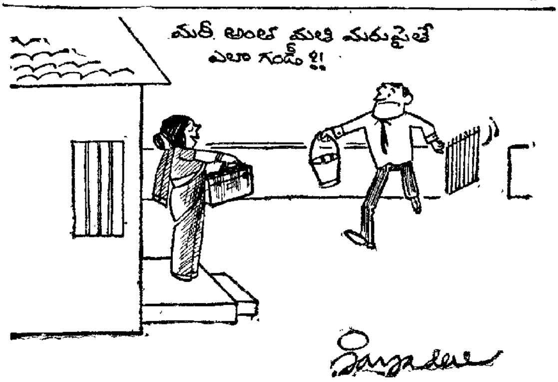

పరీక్షకెళ్లే విద్యార్థి ముఖ్యమైన ప్రశ్నలు కొన్ని పరీక్షలో సిద్ధమయ్యేవని నమ్మిన వాటికి జవాబులు కంఠస్థం పెట్టుకొని వెళ్తాడు కదా! అల్లాగే శేషగిరి సిద్ధం చేసుకున్న జవాబు చెప్పాడు. 'అదో పెద్ద గాథ మామ్మా. పూర్వం మనింట్లో రామాయమ్మగారని వో ఆవిడుండేవారుట కదా! ఆవిడకూ నీకు పోలికలేదని ఆవిడను మొదటిసారి చూడగానే అనుకున్నాను. ఆవిడ గయ్యాళి మనిషిలా పేచీకోరులా కనిపించింది. ప్రతిదానికి తన చెయ్యి పైనైనట్టు మాట్లాడుతుంది. ఆవిడ తీరు నచ్చలేదు నాకు. అమాటే నాన్నగారితో అంటే, ఆవిడ వరుస మీమామ్మకి నచ్చలేదు అన్నారు. ఆవిడ నెల్లాగైనా ఏడిపించాలని, మనకంటే ఆవిడే విధంగాను గొప్పది కాదని బుజావు చెయ్యాలనీ అనిపించింది. అందుకని వాళ్ల మనవరాల్ని పెళ్లి చేసుకోదల్చుకున్నాను. అప్పుడు మన చెయ్యి పైన ఆవిడ చెయ్యి కింద కదా. ఈ శకుంతల నీకు గుర్తుందా? శకుంతలకి కూడా వాళ్ల బామ్మ వ్యవహారం నచ్చదుట. అందుకే ఆవిడ వద్దంటున్నా 'నేను అమ్మమ్మగార్ని చూడాల్సిందే' అంటూ నాతో వచ్చింది. చాలా మంచిది మామ్మా శకుంతల బంగారపుకొండ. తనకి నేనంటే చాలా ఇష్టం. నాకు నువ్వంటే ఇష్టమని తెలిసినప్పటినుంచి 'అమ్మమ్మగారు' అంటూ నిన్నా రోజు పదిసార్లు తల్చుకుంటోంది. అది విని రామాయమ్మగారు ఉడుక్కుంటున్నారు. ఆవిడపని భలే అయింది కదూ' అన్నాడు శేషగిరి మా మామ్మను భలే బుట్టలో పెడుతున్నాను కదా అనుకుని. 'సరేలే లోపలికి రా' అంది శాంతమ్మగారు. 'నువ్వూ రా అమ్మా!' అని మాటవరుసకి శకుంతలతో అంది. శేషగిరి నీళ్ళు కారిపోయాడు. తన పెళ్లి వెనకాతల ఇంత గ్రంథం ఉందా అని శకుంతల ఆశ్చర్యపోయింది.

'నిన్ను మీమామ కడితే అమాట అంటుందా! పిల్లనిచ్చుకున్న చోట ఇంకెలా అంటుందో చూద్దాం.' అంటూ శేషగిరి వీలు దొరికినప్పుడల్లా పుంజుకున్నాడు. శాంతమ్మగారు కాస్త కరిగారు. ఇదే సందని శేషగిరి 'నీతో తంతాలకొస్తుందా! ఇప్పుడు దమ్మును. ఆవిడ పని చెప్తాం' అన్నాడు. శేషగిరి తను చాలా తెలివిగా మాట్లాడుతున్నా ననుకున్నాడు. — శాంతమ్మగారికి

పంచాంగాలూ గుర్తు లేదు. ఈ మాటతో శేషగిరి, శకుంతల పెళ్లి గురించి ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం తను రామాయమ్మొది నతో పెట్టిన పంతం గుర్తొచ్చింది. కరిగి పోయిన శాంతమ్మగారు మళ్లీ గడ్డకట్టుకు పోయారు. శేషగిరికి చేసిన తప్పర్థం మయ్యే సరికి చాలా ఆలస్యం అయిపోయింది. శేషగిరి ఆశ వదిలేసుకున్నాడు.

తన పంతంమాట గుర్తొచ్చిన శాంతమ్మ గారు ముభావంగా, గంభీరంగా అయి పోయింది. శకుంతల, శేషగిరినాటే పట్టించుకోకుండా శాంతమ్మగారి చుట్టూ తిరుగుతూ పన్లో సాయం చేసినా ఆవిడ చలించలేదు. సినిమాలో జమునలాగా, సావిత్రిలాగా, వాణిశ్రీలాగా భాగవతం ముందేసుకుని సుశీల కంఠంతో పద్యాలు చదివినా శాంతమ్మగారు చలించలేదు. కాని రాత్రి శకుంతలకి జలుబువల్ల దగ్గొచ్చి, దగ్గువల్ల శాంతమ్మగారు మిరియాల కషాయం బాగా పెడతారని గుర్తొచ్చి, ఆవిడదగ్గరకు వెళ్లి 'అమ్మమ్మగారు! రేపొద్దున్న కాస్త మిరియాల కషాయం పెడతారూ జలుబుచేసింది' అని అడిగింది. శాంతమ్మగారు పొంగిపోయింది. కాని ఎందుకైనా మంచిదని 'రేపు డాక్టరుకి చూపిద్దాం' అన్నారు. 'మీరుండగా మరో డాక్టరెందుకమ్మమ్మగారూ!' అంది శకుంతల. పిల్లకి పెద్దలంటే గౌరవముందే అని ముచ్చటపడింది శాంతమ్మగారు. అయినా చదువుకున్న పిల్లకదా అని 'కాలేజీ అమ్మాయిలు మిరియాల కషాయం తాగుతారా?' అని అడిగింది. 'అదేమిటి అమ్మమ్మగారు కాలేజీ అమ్మాయిలు మిరియాల కషాయం తాగరాదని మా పుస్తకాల్లో లేదే. ఎవరో కొందరుంటారు. నాజూకుమనుషులు అంతే' అంది శకుంతల. 'అయితే రేపొద్దున్నదాకా ఎందుకు చిటికెలో పెడతాను' అని శాంతమ్మగారు లేచి నిప్పంటించింది.

సెత్తనాలు ముగించుకొచ్చిన శేషగిరితో 'చదువుకున్న పిల్లకి నా మిరియాల కషాయం నచ్చదేమో అనుకున్నాను.' ఆ అమ్మాయి కళ్లాంటి నామోషీలు లేవు. నాకు నచ్చిందిరా శకుంతల' అని శాంతమ్మ గారు శకుంతలని మెచ్చుకున్నారు. శేషగిరి ఆనందంతో ఉబ్బితబ్బిబ్బై 'అంటే ఒప్పుకున్నానా?' అని అడిగాడు. ఆవిడ 'ఆహా' అన్నారు. ఆ రాత్రి సెన్నెలలో శోభ చెప్పుకుంట శేషగిరి వరిండి చెట్ట్కి నానుకున్న శకుంతలని పంచతంత్రం చది వావా? అని అడిగాడు. ఎందుకని అడి గింది. 'ఏం లేదు అందులో చిన్నయసూరి' పోగాలము దాపురించినవారుమిత్రుని వాక్యము, అరుంధతిని, దీపనిర్వాణగంధము; మిరి యాల కషాయము వినరు, కనరు, మూర్కొ నరు, త్రాగరు అని శాంతమ్మగారు నుడువు దురు అని రాసాడు. నువ్వది తెలిసి కోటలో పాగావేసావేమో అనుకున్నాను' అన్నాడు. శకుంతల అందంగా నవ్వింది 'అమ్మాయి! జలుబు చేసింది కూడాను. ఎక్కువసేపు ఆరు బయట కూచోకు!' అంటూ హెచ్చ రించారు లోపలి నుంచి సెన్నారువారు.

పెళ్లిలో 'నీ బడాయంతా ఏమైంది? నీ పంతం ఏమైంది' అని ఆడాయికి దిగింది రామాయమ్మొదినమడిగా అన్నం 'నీ గుంటూరో బడాయి నీకేటోరొచ్చినా వదిలింది కాదు. నీ పోలికొచ్చిన నీ మన వరాల్ని నా మనవడికి చేసుకోనన్నానుః చేసుకోలేదు. నీ మనవరాలికి, మా అమ్మాయి లక్ష్మమ్మ పోలికొచ్చింది' అంది అన్నం తింటూ శాంతమ్మగారు.

అయ్యో! అందుకు శేషగిరికి మిరియాల కషాయం మీద అంత అభిమానం.

కృతజ్ఞత:— నేను మరిచిపోయినా బందర్ని గుర్తుచేసిన పోతరాజు వారి అమ్మాయి జయంతికి, వాళ్లుడు శాయికీ కృతజ్ఞుడను. అయితే పాఠకులెవరైనా ఈవ యిత బందరు గురించి వ్రాయటంలో తప్పులో కాలేసాడు అంటూ లేకలేస్తూ ఉత్తరాలు వ్రాస్తే ఈ కృతజ్ఞత వెళ్ల నేరదు.

ముత్యాల వాన

విష్ణు పాదమునుండి ప్రవహించు గంగయూ,
వానదేవునినోట జాలారు మాటలో,
మంచు దేవత కంటి కరుణాత్మంపారులో
మధుప్రాంగణములోన మంత్రిచుజలములో

ఆకాశగంగలో మున్నేత్తు నెగరిన
యులలు జల్లిన తెల్లతుంపురుల పూలో,
మేఘాల పొందులో మెరయు నక్షత్రవనిత,
మేన జారిన స్వేద బిందువుల సరమో,

భూదేవి విరిసే
మధవంటి మనసై
కురిసింది వాన!
ముత్యాల వాన !!

మాటలాడని ప్రకృతి కర్ణమ్ములోన,
చిటపటల రాగమున గుసగుసల పలికి,
దేవతలు పంపిన సందేశమిచ్చి,
దీనార్తులగువారి కన్నీరు తుడిచి

భగవాను దాక్షిణ్య ధారవై కురిసి,
భాగ్యమ్ములీయగా ధరణిపై విరిసి,
మొక్కల్లో జీవమ్ము ముందుగా నిలిపి,
మళ్ల పూహ్లాదయాల సత్యమ్ము నింపి,

భోగాల నిచ్చే
రాగాల పెంచి,
కురిసింది వాన!
ముత్యాల వాన !!

జగజ్జన ప్రజల మనసు రింపొంద,
జాజి పూవాల్లో ప్రేమలి సంగ,
అంతరాళమునందు నానందసీమ,
అప్పులమ్మైట తియ్యని పాటలను పాడ,

ప్రియురాలిగాను పక్కనావేగ భరిత
విరహతాపు విరుల తోరణలు సరసా,
మగువ కోర్కెల దారు చిగురాకులల్లి
మన్నించు భావనా డోలికల నూగ,

సమ్మోహ వీణ,
ప్రేమగంగ లోన,
కురిసింది వాన!
ముత్యాల వాన !!

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] వసుధ పథంలో విలువ

బంగారు దీపాల,
జగతి కందింప,
కురిసింది వాన!
ముత్యాల వాన !!

— కొండ గోపిదేవి